

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ
1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ—15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ
1927

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", - ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, 44
ΑΘΗΝΑΙ

στά κατσάβραχα ένα δλόκληρο συνεργείο από μηχανικούς, σκηνοθέτας και ήθοποιούς· την τελευταία όμως στιγμή ή πρωταγωνίστρια άρνεείται να παίξει και ό ρεζισέρ στην άπελπισία του την αντικαθιστά με την νεαρά υπάλληλο ενός χαρτοπωλείου, που είχε ως όνειρό της να παίξει μία μέρα στον κινηματογράφο. Στο τέλος όμως ή άσημαντη αυτή μικρούλα αποδεικνύεται πως όχι μόνον μπορεί να αναπληρώσει την πρωταγωνίστρια, αλλά είναι και άσυγκρίτως άνώτερή της και άκακηρύσσεται. . . σε άστέρα της όθόνης.

Οι Γερμανικές κριτικές εκφράζονται πολύ επαινετικά για την κωμωδία αυτή και λένουν ότι σπανίως έχει γραφεί μία τόσο έξυπνη και χαριτωμένη πρώτη πράξις. Έκφράζουν όμως την παρατήρηση ότι το έργο θα έπρεπε να παιχθῆ πιο έλαφρά, μάλλον ως φάρσα παρά ως κωμωδία.

T

ΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ ΜΑΣ

Τὸ Ἀνακοινωθὲν τοῦ Ναυαρίνου, αὐτολιθογραφία τοῦ Σαρλαί.

Ὁ Νικόλαος Τουσαίν Σαρλαί, ζωγράφος γεννηθεὶς εἰς τὸ Παρίσι κατὰ τὸ 1792, ἐγένετο διάσημος ὡς σχεδιαστὴς καὶ λιθογράφος.

Ἡ λιθογραφία, ἐφευρέσις τῶν Βαυαρῶν Σενεφέλδερ κατὰ τὰ τέλη του δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος, εἰς τὴν Γαλλίαν εἰσήχθη περὶ τὰ ἔτη 1806—1808.

Κατ' ἀρχὰς ἔμεινε εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐργατῶν χαλκογράφων ὡς βοηθητικόν. Ταχέως ὁμως οἱ καλλιτέχνη τῆς ἐποχῆς ἐνόησαν τὴν βοήθειαν τὴν ὁποίαν θὰ παρεῖχε εἰς τὴν τέχνην, ἰδίᾳ διὰ τὴν ἐξάπλωσιν καὶ τὴν ἐκλαίκευσιν τῶν ἀντιτύπων εἰκόνων. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οἱ χαλκογράφοι καὶ ὀλίγοι καλλιτέχνη, γνωρίζοντες τὴν χαρακτηριστὴν, ἐγγύριζον εἰς τὸν καλὸν κόσμον διὰ τῶν ἀντιτύπων τὰ ἔργα τῆς τέχνης ἢ εἰκονογραφοῦσαν τὰ βιβλία. Ἀλλὰ διὰ τὴν χαλκογραφίαν ἀπητεῖτο μικρὰ πρακτικὴ καὶ δυσκολία πολλαὶ καθίστων ἀκριβὰ τὰ ἀντίτυπα, ἐνῶ ἡ νέα ἐφευρέσις τῆς λιθογραφίας ἀπῆται μικρὰν ἐξάσκησιν. Διὰ τοῦτο πολλοὶ καλλιτέχνη ὅπως ὁ Σαρλαί, ὁ Ντεκάν, ὁ Βερναί κ. ἄ. ἐξετέλεσαν πολλὰ τῶν ἔργων τῶν δι' αὐτολιθογραφίας, ἐργαζόμενοι οἱ ἴδιοι τὰ ἔργα τῶν ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ λίθου διὰ λιπαρᾶς μολυβδίδος.

Τὰ λιθογραφικὰ ἔργα τὶ ἐκτελεσθέντα κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ἀπὸ τοῦ 1810—1840, ἐκτιμῶντο πολὺ παρὰ τῶν συλλογῶν, θεωρούμενα ἔξ ἴσου πολύτιμα πρὸς τὰ πρωτότυπα, διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν αὐτολιθογραφημάτων ἦτο πολὺ περιορισμένος, πολλάκις μὴ ὑπερβαίνων τὰ πενήκοντα.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, ἀκριβῶς κατὰ τὴν γέννησιν τῆς λιθογραφίας συμπεσοῦσα, ἐξυπηρετήθη πολὺ ἀπὸ αὐτὴν, διότι τὸ φιλελληνικὸν κομιτᾶτον ἐξέδωκε πλείστας προπαγανδιστικὰς εἰκόνας, προσωπογραφίας ἡρώων καὶ πολιτικῶν καὶ παρυστάσεις μαχῶν, χαρτῶν καὶ ἄλλων εἰκόνων.

Ἡ δημοσιευομένη αὐτολιθογραφία τοῦ Σαρλαί εἶναι μικρῶν διαστάσεων 10x7 ἐκτυπωμένη ἐπὶ μεγάλου χειροποίητου φύλλου χαρτου 25x35

καὶ ἀπετέλει τὸν ἀριθμὸν 11 μεγάλης σειρᾶς αὐτολιθογραφῶν τοῦ κομιτᾶτου. Αἱ περισσότεραι τῶν εἰκόνων αὐτῶν ἐξετυπώθησαν εἰς τὸ διάσημον λιθογραφεῖον τῆς ὁδοῦ Σέβρ, τοῦ Ντελπές, καὶ ἐπωλοῦντο ὑπὲρ τῶν προσφύγων Ἑλλήνων.

ΣΤ. Ε.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ν. Ι. Συφάκι: Ὁ Δολοφόνος μου τὸ Σχολεῖον (Κριτικὴ Μελέτη).

Ὁ κ. Συφάκις εἶναι φανατικὸς καθαρευουσιάνος καὶ γι' αὐτὸ εὐκολώτερα τοῦ συγχωρεῖ κανεὶς παρὰ σ' ἄλλους, τὴν δομύτητα μετὰ τὴν ὁποίαν ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ μαλλιαροκομμουνισμοῦ, καθὼς ὀνομάζει τὸν δημοτικισμό, ταυτίζοντας δύο πράγματα ἐντελῶς ἀνόμοια, γλῶσσα καὶ κοινωνικὸ ἰδανικόν. Οἱ φανατικοὶ κατὰ βῆθος, καὶ μάλιστα στὴν ἐποχὴ μας, τὴν τόσο ποτισμένη ἀπὸ σκεπτικισμό καὶ ἀμφιβολία γιὰ ὅλα τὰ ζητήματα, εἶναι τόσο συμπαθητικοὶ! Πιστεύουν, ἐνθουσιάζονται, ὀργίζονται, ἀπελπίζονται, ξεφωνίζουν, διαμαρτύρονται, περνοῦν δηλαδὴ ἀπ' ὅλη τὴν κλίμακα τῶν κάπως πρωτογενῶν πιά γιὰ σημερα, ἀλλὰ καὶ οὐσιαστικώτερων, καὶ βασικώτερων ἀνθρώπων αἰσθημάτων. Ὁ Ἄν τὸλ Φράνς, μὲν τὴν συνειθισμένην του εἰρωνείαν, ἔλεγε γιὰ τοὺς φανατικούς: «Εἶναι ἓνα εἶδος ἀναίδειας ὁ φανατισμός. Ποιὸς ἔδωκε τὸ δικαίωμα στοὺς φανατικούς νὰ πιστεύουν μετέτοιο ἀπόλυτο τρόπο στὶς ἰδέες των;» Μολονότι ὁμως τοὺς ἀποκαλοῖσε ἀναιδεῖς, κατὰ βῆθος, καὶ ὁ μέγας παρισινὸς διδάσκαλος τοὺς συμπαθοῦσε, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι ἂν εἶχε τὴν εὐτυχίαν νὰ διαβάσῃ τὸ τελευταῖον ἔργο τοῦ κ. Συφάκι—ἀξίζει νὰ ξέρεαι κανεὶς μιὰ ξένη γλῶσσα, ἔστω καὶ μόνον γιὰ νὰ διαβάσῃ ἓνα τέτοιο βιβλίον—θὰ τοῦ σιγῶν ὕσε ὅλες τίς ὑπερβολὰς στὶς ὁποῖες τὸν παρασύρει ὁ φανατισμός του. «Ὁ καυμένος, θὰ ἐπιθύριζε, πιστεύει τόσο πολὺ στὶς ἰδέες του!»

Ἀπὸ τὰ ἔργα ποὺ ἐξέδωκε ἤδη καὶ ἀπὸ ὅσα ἐτοιμάζει, φαίνεται ὅτι ὁ κ. Συφάκις δὲν εἶναι μόνον λογοτέχνης—ἔγραψε ἓνα μυθιστόρημα «Τὸ Γέλοιο τοῦ Νεκροῦ»—ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς τύπους ἐκείνους τῶν νεοελλήνων διανοουμένων ποὺ ἐννοοῦν νὰ ἔχουν γνώμη περὶ παντὸς τοῦ ἐπιστητοῦ. Τὸ φόρτε του ὁμως, ἐννοεῖται, εἶναι ἡ γλῶσσα ὅπως καὶ ὄλων τῶν γλωσσαμυντόρων ἄλλοστε. Στὸ βιβλίον του «Ὁ Δολοφόνος μου τὸ Σχολεῖον» ὁ κ. Συφάκις δὲν παρουσιάζει καμμιά «ουνεαυτέ». Λέγει καὶ αὐτὸς μετὰ τὴν σειράν του, καὶ στὸ ἴδιο γλωσσαμυντορικόν ὕφος, ὅτι καὶ τόσοι ἄλλοι εἶπαν πρὶν ἀπ' αὐτόν. Καὶ δὲν χαρακτηρίζει βέβαια ἀβρότης ἐκφράσεως—εἶπαμε ὅτι εἶναι φανατικὸς—τὸν κ. Συφάκι, ἀλλ' ἡ ἐκφραστικὴ του αὐτὴ τραχύτης κάθε ἄλλο παρὰ δυσάρεστη εἶναι, γιὰτι ἔχει κάποια γραφικότητα ποὺ διασχεδιάζει.

Δὲν εἶναι αἰφνης χαριτωμένη στὴν ρητορικότητά της ἡ φράσις αὐτή: «Υπάρχουσι καὶ ἄλλοι ἐκπαιδευτικοὶ λωποδύται καὶ βαλαντιοτόμοι καὶ μητρολοῖαι τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας» κτλ. κτλ.

Ὁ κ. Συφάκις δὲν τὰ ἔχει μόνον μετὰ τοὺς

εκπαιδευτικούς δημοτικιστάς και με τὰ διδακτικά βιβλία τῶν δημοτικιστῶν πού τὰ βρίσκει ὅλα αἰσχρά, ψυχοφθόρα, ἀντεθνικά, κομμουνιστικά, ἀλλά και με ὅλους σχεδόν τοὺς δημοτικιστάς λογοτέχνας, ἀπ' τὸν Ψυχάρη ὡς τὸν κ. Τσιριμώκο, τοὺς ὁποίους προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ ἕναν ἕναν, χωριστά, ἀθησεύκους, αἰσχροὺς, προδότες, παραθέτοντας ἀποσπάσματα ἀπ' τὰ ἴδια τῶν ἔργα. Τοῦ κ. Ψυχάρη, αἰφνης, ἀναφέρει τὸ ἀληθινὰ νοστιμότετο αὐτοῦ (καὶ ψυχαρικότατο καὶ... σωστότατο): «... Εἶμαι κομμάτι λωλοῦτοικος, θέλω χαλινάρι νὰ με σφίγγει τὸ στόμα!!!» (τὰ τρία θαυμαστικά εἶναι βέβαια τοῦ κ. Συφάκι). Καὶ ἀφοῦ ἀναφέρει καὶ ἕνα ἄλλο ἀκόμη ἀπόσπασμα ἀπ' τὸ «Ταξίδι», καταλήγει σὲ μιά λυσοῦδη ἐπίθεση κατὰ τοῦ παρισινοῦ σχολάρχου πού ἀρχίζει με τὴ φράση αὐτή: «Ἡ Ἐρμαφρόδιτος μορμωροπὸς σῆτη τερηδῶν (πρόκειται γιὰ τὸν κ. Ψυχάρη) κτλ. κτλ».

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Συφάκι περιέχει καὶ ἄλλα ἐνδιαφερότατα πράγματα, γιὰ τὰ ὁποῖα δυστυχῶς δὲν μπορῶ νὰ κάνω λόγο γιὰτὶ δὲν μοῦ μένει χρόνος. Δὲν μπορῶ ὅμως νὰ μὴ μιλήσω καὶ γιὰ κάτι πού ὀλοκληρῶνε, γιὰ νὰ ποῦμε ἔτσι, τὴν μορφή τοῦ κ. Συφάκι, ὡς ἐχθροῦ τοῦ δημοτισμοῦ, πού μᾶς δείχνει καὶ τὴν «ἄλλην» ὄψη του. Ὁ κ. Συφάκις δὲν πολεμᾷ τὸν δημοτικισμό στὴ σφαῖρα τῆς σκέψεως μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς δράσεως. Μὲ ἰδιαίτερη ὑπερηφάνεια, σὺν ξεχωριστοῦς τίτλους, ἀναφέρει τὰ «κτύπηματα» τὰ ὁποῖα «κατήνευγε» κατὰ τῆς μαλλιαροκομμουνιστικῆς «ἐχίδνης». Εἶναι ὅλα ἥρωϊκά καὶ φανερώνουν ἀνθρώπο ἀποφασισμένον καὶ νὰ πεθάνει ἀκόμη γιὰ τὶς ἰδέες του. Δὲν ἦταν αἰφνης καθαρὸς ἥρωϊσμός τὸ νὰ διακόψῃ τὸν κ. Ψυχάρη, —εἶναι τὸ δεύτερον «κτύπημα» κατὰ τοῦ μαλλιαροκομμουνισμοῦ τοῦ κ. Συφάκι—σὲ μιά ἀπὸ τὶς πολὺκροτὲς του προπερσινὲς διαλέξεις στὸ θέατρο «Ἀπόλλων», τὴν στιγμή πού ἑκατοντάδες φανατικοὶ δημοτικισταὶ ἄκουαν με θρησκευτικὴ κατάνυξη τὸν «μισέλληνα Γάλλον αἰρεσιάρχη» καὶ ν' ἀψηφῆσθ τὴν μὴνιν των; Ἄ! ὠρισμένως δὲν φαίνεται νὰ εἶναι κοινός, ἄνθρωπος πού μπορεῖ νὰ κάνει τέτοια ἥρωϊκά κινήματα, ἀλλ' οὔτε καὶ ἀκίνδυνος. Ὁ κ. Συφάκις εἶναι ἀπ' τοὺς πῶ ἐπιφοβους ἐχθροὺς τοῦ δημοτισμοῦ.

Π.

Ε. Ν. Τζελέπη : «Τὸ τέλος ἐνὸς Ἀνθρώπου».

Τοῦ κ. Τζελέπη δὲν εἶχα διαβάσει παρὰ ἕνα μόνον διήγημα δημοσιευμένο καιρὸ τῶρα σὲ κάποια ἔφημερίδα, διήγημα πού μοῦ εἶχε κάνει ἰδιαίτερη ἐντύπωση, γιὰτὶ εἶχε χαρίσματα πού δὲν συναντᾷ κανεὶς συνὰ στοὺς πρωτόβγαλτοὺς μας διηγηματογράφους. Τὰ χαρίσματα αὐτὰ τὰ ξαναβρῆκα καὶ στὸ «Τέλος ἐνὸς Ἀνθρώπου», τὸ ἐκτεταμένον διήγημα πού ἐξέδωκε τελευταῖα σὲ αὐτοτελὲς τεῦχος ὁ κ. Τζελέπη.

Τὸ «Τέλος ἐνὸς Ἀνθρώπου» εἶναι ἡ δραματικώτατη ἱστορία ἐνὸς νέου Ἑλλήνου Κωνσταντινουπολίτη πού γιὰ νὰ μὴ στρατευθῆ (ἔχει Τουρκικὴ ὑπηκοότητα) κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμο,

κρύβεται στὴ σοφίτα ἐνὸς σπιτιοῦ, γίνεται δηλαδὴ «ταβάν-ταμπουρτζής», μένει ἐκεῖ κάμποσο καιρὸ, ἀνακαλύπτεται κατόπιν καὶ πεθαίνει στὸ τέλος ἀπὸ κάποια ἀρρώστεια σ' ἕνα στρατιωτικὸ νοσοκομεῖο.

Πάνω στὸ ἀπλούστατο αὐτὸ θέμα, χωρὶς μπλεξίματα, χωρὶς πολλὰ ἐπεισόδια, χωρὶς ἴχνος ἀπὸ ἔρωτα (καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ σπουδαιότερον), χωρὶς κανένα παραγέμισμα καὶ καμμιὰ παρέκβαση, ὁ κ. Τζελέπη κατώρθωσε νὰ γράψῃ ἕνα διήγημα γοργό, πυκνὸ, γεμᾶτο δραματικὴ κίνηση, πού ξυπνᾷ ἀμέσως τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη καὶ πού διαβάζεται χωρὶς οὔτε στιγμή νὰ κουράσῃ, ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος.

Φυσικᾶ ὁ κ. Τζελέπη δὲν φιλοδόξησε νὰ παρουσιάσῃ τύπους βαθειὰ ψυχογραφημένους, νὰ ἐπιμείνῃ στὴν ἀνάλυση τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν συναισθημάτων τους. Οἱ τύποι τοῦ σκισάρονται μᾶλλον παρὰ ψυχογραφοῦνται, πάντα ὅμως με τέχνη, με ἀκρίβεια, σὲ τρόπο πού νὰ ξεχωρίζουν, νὰ ἔχουν κάποια ἰδιαίτερη μορφή, τόσον οἱ κύριοι, ὅσον καὶ οἱ ἐπεισοδιακοί, ὅπως αἰφνης ὁ νεόπλουτος μπακάλης καὶ σύμβουλος στὰ Πατριαρχεῖα, Πρόδρομος Γιαβάσογλους.

Ἡ ἄλλειψη λοιπὸν ψυχογραφίας δὲν πρέπει νὰ καταλογισθῆ εἰς βάρος τοῦ διηγήματος τοῦ κ. Τζελέπη, γιὰτὶ ἀπλούστατα δὲν ἦταν σκοπὸς τοῦ κ. Τζελέπη νὰ γράψῃ ψυχολογικὸ διήγημα. Ὁ ρεαλισμὸς του ὅμως (ὁ «βερτισμός» του μᾶλλον «νέτρισμε») θὰ μπορούσε ἴσως νὰ θεωρηθῆ ἐλάττωμα, ἐλάττωμα σημαντικὸ γιὰτὶ μεταβάλλει τὸν χαρακτήρα τοῦ διηγήματος σὲ ἀφήγημα. Πράγματι ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος αἰσθανόμαστε ὅτι ὁ κ. Τζελέπη μᾶς διηγεῖται μιά ἱστορία πού συνέβη, με πολλὴ τέχνη βέβαια, με δύναμη κάποτε, πάντως ὅμως ἱστορία πού συνέβη, πρᾶγμα πού δείχνει ἀδυναμίαν πλαστικῆς φαντασίας. Δὲν θέλω νὰ πῶ μ' αὐτὸ ὅτι ἐν γένει ὁ κ. Τζελέπη δὲν ἔχει πλαστικὴ φαντασία ἀλλ' ὅτι εἰδικῶς στὸ «Τέλος ἐνὸς Ἀνθρώπου» δὲν χρησιμοποίησε ἀρκετὰ—ἴσως γιὰτὶ δὲν τὸ θεώρησε ἀναγκαῖον—τὴν πλαστικὴν του φαντασία.

Ἡ γλῶσσα τοῦ κ. Τζελέπη, μιά πολὺ κανονικὴ δημοτικὴ καὶ πολὺ καλαισθητὴ, χωρὶς νὰ γίνεται, οὔτε στιγμή, μιχτὴ, ἔχει γοργότητα, ὁμοιότητα, σαφήνεια. Οἱ περιγραφές του εἶναι πολὺ ἐπιτυχημένες, σύντομες καὶ ἀδρές, καὶ με κάποιον ἐμπρεσσιονιστικὸ χαρακτήρα στὴν ἔκφραση, πού δίνει κάπου κάπου ἕναν τόνο μοντέρνο στὸ ὕφος. Καὶ ὁ τόνος αὐτὸς δὲν εἶναι ἀπ' τὰ μικρότερα χαρίσματα τοῦ εὐχάριστου αὐτοῦ βιβλίου.

Π.

Νίτσα Ν. Καναρέλη : *Φύσις καὶ Τέχνη.*

Νὰ ἕνα βιβλιαράκι ἐπαναστατικὸ, πού ἐρχεται, συντριβοντας τὰ παλιὰ καλούπια, νὰ κάμῃ ὅσους ἀγάπησαν τὴν τέχνην καὶ τὴ φύση «νὰ μποροῦν ὅλοι νὰ ζωγραφίζουν, μικροὶ καὶ μεγάλοι».

Τὴ μέθοδο τῆς Δδος Κ. θὰ τὴν ὀνομάσω *υποβλητικὴ*. Σὲ μιά κάμαρα ἀρχισε νὰ μιλᾷ σὲ παιδιὰ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου γιὰ τὶς ὁμορφίες τῆς φύσεως «καὶ γιὰ μιά στιγμή τὸ ταβάνι ἔγινε οὐρανὸς με σελήνη, με ἄστρα, τὸ πάτωμα γῆ με